HÍRMONDÓ 2026/10

Siketvakok Országos Egyesülete

Kedves Olvasók!

Hírlevelünk jelen számában, egyesületi híreink rovatában többek között bemutatjuk "Nyitott Egyesület" elnevezésű kezdeményezésünket, majd a fiatalok klubjával Jókai Mór egykori rezidenciáján barangolunk. Felidézzük a szeptember 17-én történteket, amikor lengyel társszervezetünkből érkeztek hozzánk vendégek, emellett szeptember 30-i rehabilitációs, majd október 14-i szabadidős klubunkról is beszámolunk.

Társszervezeteink híreinél felhívjuk a figyelmet a globális Braille-felmérés kitöltésére. Ezt követően két online konferencia anyagába, az ott elhangzott információkba is betekintést nyerhetnek.

A hírek, érdekességek között tájékoztatást adunk az Országos Fogyatékosságügyi Program következő két évre vonatkozó intézkedési tervéről. Olyan érdekességeknek is utána járunk, mint az ún. "Jászkürt" története, vagy épp a magyar zászló színeinek a szimbolikája.

Magazinunk oldalain még ezen felül is találnak további híreket, érdekességeket.

Jó olvasást, kellemes időtöltést kívánunk!

Taskovics Adél, szerkesztő

TARTALOM

HÁZUNK TÁJÁRÓL – EGYESÜLETI HÍREK.....3

Bemutatkozik „Nyitott Egyesület” elnevezésű, új kezdeményezésünk..3

Barangolás Jókai Mór egykori rezidenciáján – a fiatalok őszi sétája....4

2026. szeptember 17-én Lengyelországból érkeztek hozzánk vendégek.....5

Beszámoló szeptember 30-i rehabilitációs klubunkról 6

Sült alma és gesztenyebábu – igazi őszi klub októberben 7
TÁRSSZERVEZETEINK HÍREI 8
Globális Braille-felmérés: írástudás, hozzáférés és innováció 8
Biztonságos ellátás a nem fertőző betegségek esetében: online konferencia a Betegek Világszövetségének szervezésében 8
Online konferencia az EDF szervezésében: központban a fogyatékossággal élő fiatalok közéleti szerepvállalása 10
HÍR, ÉRDEKESSÉG 11
9,3 milliárd forintos program indul a fogyatékossággal élők megsegítésére 11
Jót tesz a májaddal, ha ezt iszod reggelente: meglepő eredményt hozott a friss kutatás 12
Tedd a szőnyeg alá ezt a minden konyhában fellelhető növényt: csodákat művel az otthonoddal 13
Amit soha ne csatlakoztassunk elosztóhoz 14
Jászkürt 16
Tudod, mit jelent valójában a piros, a fehér és a zöld szín a magyar zászlóban? 17
Van egy szín, ami nem is létezik, csak az agyunk hallucinálja 18
Hogyan látnak az állatok 21
A repülő kígyók csodája 25
Óriási siker egy tinédzser találmánya – olyan problémára talált megoldást, ami sokakat érint 27
Öt ország osztozik rajta, mégis teljesen eltűnhet a világ legnagyobb tava 29
10 tény az egyiptomi piramisokról 31
10 érdekesség a vasút történetéből 32
KEDVENC RECEPTJEIM 33
A HÓNAP VERSE 34

HÁZUNK TÁJÁRÓL – EGYESÜLETI HÍREK

Bemutatkozik „Nyitott Egyesület” elnevezésű, új kezdeményezésünk

2026. októberétől „Nyitott Egyesület” néven szeretnénk elindítani egy új programot az egyesületi irodában.

A programot decemberig működtetjük, aztán a tapasztalatok alapján közösen tervezzük meg a folytatást.

A „Nyitott Egyesület” program célja a SVOE tagságának lehetőséget biztosítani a kötetlen találkozásra, beszélgetésre, önszerveződő programok megvalósítására.

A későbbiekben egy, az irodában berendezett „műhely” -ben az egyesület tevékenységeit, programjait támogató, reprezentáló ajándéktárgyak is készülnének.

Természetesen bárki előállhat új ötlettel, kezdeményezéssel!

A tagok önállóan vesznek részt, együtt töltenék el az időt az általuk szervezett programon. Az egyesület munkatársai csak „háttérben”, támogató funkcióban lesznek jelen, hogy szükség esetén segíteni tudjanak. A megfelelő feltételeket az egyesület alakítja ki, de a programot a tagok maguk találják ki, egyeztetik egymással minden alkalommal.

Mit jelent a gyakorlatban?

- Hetente két napon (kedden 10:00-14:00 és csütörtökön 12:00-16:00 óra között) lehet bejönni az irodába, ahol egy külön helyiségben lesz lehetőség az együttlétre.

A résztvevők a megadott időn belül szabadon dönthetik el, hogy mennyi időt és milyen gyakran töltenek itt. (hetente, kéthetente, havonta, alkalomszerűen stb.)

- Az együttléteken ti magatok találjátok ki, hogy mi történjen, mivel foglalkoztok. Többeknek már ötletei is voltak. Társasjáték, könyvfelolvasás, közös sütés-főzés, zenélés, idegennyelv gyakorlás, kézműveskedés, egy kávé/tea mellett kötetlen beszélgetések bármilyen felmerülő témában. De bárki tehet javaslatot.

- A személyi segítők, Miklós Csilla vagy Molnárné Katona Eszter, segítséget nyújtanak, ha szükséges. A program szervezése azonban a tagok feladata.

Az egyesület többi munkatársa továbbra is előre egyeztetett időpontban áll rendelkezésre.

- Kísérést nem tudunk vállalni ezekre az alkalmakra, aki teheti, próbálja meg máshogy megoldani a bejutást. Rehabilitációs tanáraink természetesen vállalnak útvonaltanítást is, akinek az segítség lehet.
- Scsúr Anikó egy közös e-mailes levelezőlistát fog létrehozni kifejezetten erre a programra az érdeklődők számára.

Részvételi szándékotok esetén, írjátok meg neki az alábbi címen, hogy szeretnétek, hogy fölvegyen erre a listára. Később ezen a levelezőlistán láthatjátok, hogy mikor ki jön el, és mi lesz a program. Ez rajtatok múlik!

Cím:

kamilla1987@gmail.com

Akiknek nincs e-mail címe, azoknak egy telefonos kapcsolattartó segít majd.

- Az alkalomra tolmácsigénylést a megszokottak szerint kell jelezni a tolmácsoknál.

Email:

svoejtsz@gmail.com

Ha bármi kérdésetek van a programmal kapcsolatban, keressétek:

Miklós Csillát (tel.: 06-20-960-7409)

e-mail:

miklos.csilla@siketvak.hu

vagy Molnárné Katona Esztert (tel.: 06-30-443-7532)

e-mail:

katona.eszter@siketvak.hu

***

Barangolás Jókai Mór egykori rezidenciáján – a fiatalok őszi sétája

Egy kellemes őszi délutánon, 2026 szeptember 15-én a fiatalok klubjával a Jókai kertbe látogattunk, ahol lebilincselő történetek és sok tapintható érdekesség várt ránk. Csapatunkat 5 egyesületi tag és négy lelkes önkéntes alkotta.

A Svábhegyen elhelyezkedő birtok a Duna-Ipoly Nemzeti Park része. Megérkezésünk után, a ligetben sétálva tárlatvezetőnk elmesélte Jókai Mór életét, beszélt a kert létrejöttéről és különleges adottságairól.

A neves író 1853-ban vásárolta meg a 3 hektáros területet, ami addig egy kőbányának adott otthont.

Jókai teraszosan alakította ki a kertet, feltöltötte termőfölddel, gyümölcsfákat, és szőlőt telepített, konyhakertet létesített, rózsákat nemesített. Ide vonult el pihenni és írni a város zajától, falusias környezetbe. Hárs-, juhar-, vadgesztenye-, és diófákat ültetett, hogy felfogják az északi szelet. Ezek közül egy juhar-, és egy körtefát mi is megcsodálhattunk.

A parkban áll Róna József Anakreón-szobra, melynek arcát Jókairól mintázta. Mellette áll egy, az íróéhoz hasonló oroszlános kőpad. A szobrot mindannyian alaposan tanulmányozhattuk, miközben az író szerelmi életét, két házasságának történetét is meghallgattuk.

Számos madárfaj fedezhető fel itt a ligetben. Ennek apropóján nyílt a Madárország kiállítás, ahová programunk záró akkordjaként mi is betekintést nyertünk. Izgatottan tapintottuk végig a legkülönfélébb madártollakat, fészkeket és egyéb madártani ritkaságokat.

A tartalmas tárlatvezetés után a bejáratnál csoportképet készítettünk, majd jókedvűen tértünk vissza a város forgatagába.

(A cikket írta: Scsúr Anikó)

***

2026. szeptember 17-én Lengyelországból érkeztek hozzánk vendégek

Egyesületünkből Gangl Tamás elnök, Kőrösiné dr Babinszki Vera jogász, vezetőségi tag és Királyhidi Dorottya szakmai vezető, főtitkár volt jelen. A szervezet neve, ahonnan a vendégek érkeztek: Fundacja Transgresja / Beyond Limits Foundation

Elnöke: Krzysztof Wostal. De Grzegorz Kozłowski, a korábbi siketvak szervezet egykori elnöke is eljött hozzánk, aki jelenleg a lengyel siketek szervezetének elnöke és ezen kívül még több egyesületi tag is elkísérte őket. A 11 fős csoportban négyen voltak siketvak személyek, de közülük csak Krzysztoffal (ejtsd: Kristóf) és Grzegorz-sal (ejtsd: Gzsegos) beszélgettünk. Összehasonlítottuk a két ország helyzetét és megbeszéltük, hogy a jövőben is tartjuk a kapcsolatot, együttműködünk a közös cél érdekében, hogy a siketvak emberek életminősége és a számukra szükséges szolgáltatások száma és minősége mindkét országban javuljon.

Egy kis magyarázat a lengyel szervezet nevével kapcsolatban:

A Fundacja Transgresja nevet legpontosabban a Transzgresszió Alapítvány vagy a jelentést kibontva a Határátlépés Alapítvány névvel fordíthatjuk le.

Mit jelent itt a „Transgresja”?

A lengyel nyelvben a transgresja (a latin transgressio szóból) határok átlépését, korlátok leküzdését, önmagunk meghaladását jelenti. A katowicei székhelyű alapítvány azért választotta ezt a nevet, mert a küldetésük lényege:

Segíteni a fogyatékossággal élő (különösen a siketvak és érzékszervi fogyatékos) embereket abban, hogy átlépjék a biológiai, társadalmi és kulturális korlátaikat.

Lebontani a falakat és sztereotípiákat az épek és a fogyatékossággal élők világa között.

Elérni az úgynevezett „személyes transzgressziót”, vagyis amikor az egyén képessé válik olyasmit is megtenni, ami korábban a fogyatékossága miatt elképzelhetetlennek tűnt.

Forrás: Siketvak.hu

***

Beszámoló szeptember 30-i rehabilitációs klubunkról

„Még nyílnak a völgyben a kerti virágok,

Még zöldel a nyárfa az ablak előtt,

De látod amottan a téli világot?

Már hó takará el a bérci tetőt.”…

Igen, pontosan így volt szerdán, az ősz első hónapjának utolsó napján, amikor kis csoportunk találkozott a megbeszélt helyen, az Egyesület földszintjén, hogy kimenjen egy kis testmozgásra a Nemzeti Közszolgálati Egyetem parkjába.

Bérc azonban nem volt a közelben, így a havas tető is elmaradt.

Derült égbolt, ragyogó napfény, ami fokozta jó hangulatunkat, és úgy döntöttünk, hogy mivel ilyen aranyidőt kaptunk, inkább sétálunk, mint trolira szállunk.

A város VIII. kerületében fekvő parkról nem is tudtam személy szerint, úgyhogy meglepett rendezettsége, apró kavicsos utak a fák között, dísznövények, egy kisebb tó szökőkúttal, és a tóban kacsák fürödtek élvezve az őszi meleget és a vizet.

Beszélgetve, nevetgélve értünk a tornapályához, majd kis kört alkottunk és figyeltük a feladatsort, amit képességeink szerint sikeresen el is végeztünk. Először bemelegítés volt, azután választhattunk a felnőtt „játszótér” alkalmatosságai, felszerelései között, hogy kinek mihez is van kedve.

Volt, aki a futást, volt, aki a mászókát választotta, de akadtak olyanok is, akik csak sétálgattak, nézelődtek, ismerkedtek egymással és beszélgettek. Vidám nevetésünk beleillett a park csendjébe.

Az ügyesebbek még fekvőtámaszt is csináltak, a „lustábbak” számolták azokat.

Új, ügyességi feladat is várt ránk. Gesztenyegyűjtés után kellett végrehajtani egy gyakorlatot a terménnyel, ki állva, ki ülve végezte el a térdei alatt és fölött átvéve a gesztenyét. Ez egy kis verseny volt, ami csak fokozta a jókedvünket.

Az idő nagyon hamar elrepült, testünk felfrissült, a kellemes kikapcsolódás után visszasétáltunk az Egyesületbe, néhány szót még váltottunk, elköszöntünk, és ki-ki ment haza.

Mivel én csak ezen a nyáron váltam Egyesületünk tagjává, külön is köszönöm ezt a programot, mert találkozhattam rég nem látott ismerősökkel, és nem utolsósorban újakra is leltem.

Úgy érzem, hogy ezzel a szabadidős tevékenységgel csak gazdagabbak lettünk.

(A cikket írta: Babics Zsuzsa)

***

Sült alma és gesztenyebábu – igazi őszi klub októberben

A 2026 október 14-én tartott őszi hangulatú szabadidős klub résztvevői: 11 tag, 11 alma és sok-sok gesztenye. Erre a foglalkozásra közös sütés és kézműveskedés lett meghirdetve.

A közösségi terem alsó szintjén hosszú asztalsoron foglaltunk helyet. Elsőként nagy tálban érkeztek a szép zöld almák, melyekből mindenki kapott egyet. Egy praktikus almamagozó eszköz segítségével fentről lefelé átszúrtuk almánkat, így eltávolítva a magházát. Közepén egy körülbelül 1 cm átmérőjű hengerformájú szabad tér keletkezett. Apróra tört diót és mazsolát kaptunk töltelék gyanánt, ezeket szuszakoltuk az almánk belsejébe, majd pumpás adagolóval mézet csorgattunk a tetejére. A 11 töltött gyümölcs egymás mellé került a tepsire, majd a sütőbe.

Miközben lelkesen vártuk finom csemegénket, elkezdődött a klub második része. Egy kis zsákot adtak körbe, amiben számos különböző méretű és formájú gesztenye lapult. Szabadon választhattunk többet is. A bábuk alkotásához még felhasználtunk gyufaszálakat, fonalat, de a vállalkozó kedvűek ragasztópisztolyt is bevetettek a tökéletes eredmény érdekében.

A résztvevők fantáziája szárnyakat kapott. Emberforma, sündisznó, kutya, manó és egyéb alakok is megjelentek gesztenye formájában. A segítők mindent megtettek, hogy valamennyiünknek sikerüljön elkészíteni a megálmodott bábút.

Barkácsolásunk végeztével illatos sült almáink is megérkeztek. Jóízűen falatoztuk egészséges, őszi édességünket és természetes alkotásunkat is hazavittük, tudván, újabb örök emlék született az egyesületben.

(A cikket írta: Scsúr Anikó)

***

TÁRSSZERVEZETEINK HÍREI

Globális Braille-felmérés: írástudás, hozzáférés és innováció

A Vakok Világszövetsége (WBU) és a Nemzetközi Tanács a Látássérült Személyek Oktatásáért (ICEVI) 2026. január 4-én indította útjára a „Több Braille: nagyobb önállóság” elnevezésű, kétéves, világszintű figyelemfelhívó kampányt. Ennek részeként most megnyílt a Globális Braille Kérdőív, amelynek keretében a szervezők világszerte vizsgálják a Braille-írás használatának alakulását. A hazai kutatás vezetője Dr. Gombás Judit, aki a

gombas.judit@barczi.elte.hu

e-mail címen áll rendelkezésre a felméréssel kapcsolatos kérdésekben. A szervezők kérik az érintetteket, hogy terjesszék a felhívást, hogy minél több érintett tapasztalata és véleménye kerüljön be a kutatásba.

A kitöltés az alábbi linken lehetséges:

https://kusurvey.ca1.qualtrics.com/jfe/form/SV_77Dg1BuBQDi54RE

***

Biztonságos ellátás a nem fertőző betegségek esetében: online konferencia a Betegek Világszövetségének szervezésében

Szeptember 17-én ünnepeljük a Betegbiztonsági Világnapot, az Egészségügyi Világszervezet (WHO) hivatalos globális közegészségügyi világnapját. A WHO közgyűlése által 2019-ben életre hívott kezdeményezés célja a tudatosság növelése, az érintettek elköteleződésének erősítése, valamint az egészségügyi ellátás során elkerülhető ártalmak csökkentését célzó intézkedések ösztönzése.

A 2026-os Betegbiztonsági Világnap kiemelt témája a „Biztonságos ellátás a nem fertőző betegségek esetében” címmel volt, amelyhez a „Biztonságos ellátást az életért!” szlogen társult.

Ehhez kapcsolódóan vettem részt a Betegek Világszövetsége (angol rövidítése: WPA) által szervezett online konferencián, melyet 2026. szeptember 16-án, magyar idő szerint 14 órától kezdődően tartottak a Zoom videócsevegő alkalmazáson keresztül.

A nem fertőző betegségek jelentős egészségügyi problémát jelentenek világszerte.

Maga a kifejezés nagyon sok mindent foglal magába, a magas vérnyomástól kezdve az Alzheimer-kóron át egészen a rákbetegségig. Röviden: minden, amit nem lehet egy másik embertől elkapni. A ma ismert, 20.000 betegségnek túlnyomó többsége, nagyjából nyolcvan százaléka ehhez a csoporthoz tartozik. Ez a páciensek hatalmas létszámát hozza magával.

A nem fertőző betegségekben (angol rövidítése: NCD) szenvedők leginkább kitettek a betegbiztonsági problémáknak. Ebből a szempontból jóval sebezhetőbbek más pácienseknél. Ennek főleg az az oka, hogy az egészségügyirendszerekkel, és az azzal járó kockázatokkal is sokkal nagyobb arányban találkoznak.

A konferencián az alábbi témákban hallgathattunk előadásokat:

- A betegbiztonság legfőbb kihívásai a nem fertőző betegségek megelőzése, diagnosztikája, kezelése és a hosszú távú gondozás során;
- A beteg szemszöge: A biztonsági kockázatokkal kapcsolatos tapasztalatok a nem fertőző betegségek ellátási folyamata során.

Miután az orvos és a beteg nézőpontját is megismertük, egy moderált beszélgetés következett, melynek résztvevői olyan kérdésekre keresték a választ, mint:

- Mit kellene tenni annak érdekében, hogy az NCD-betegek és családtagjaik valódi partnerekké váljanak saját ellátásuk biztonságának a javításában?
- Milyen típusú biztonsági kockázatokkal küzdenek a cukorbetegek?
- Ha a biztonságos ellátásnak nem szabad attól függnie, hogy hol lakunk, hogyan lehet biztosítani, hogy a biztonságos gondozás jelen legyen a rászoruló országokban is, amikor alapvető elemek (mint inhalátorok, diagnosztika és szakemberek) nem elérhetők?
- Sok ember él több nem fertőző betegséggel és szed ezekre számos gyógyszert. Mit lehet tenni esetükben annak érdekében, hogy csökkenjen a gyógyszerelési hibák száma és növekedjen a betegbiztonság?

- Globális szinten a klinikai gyakorlati irányelveket és a rákbeteg-biztonsági mutatókat tipikusan a magas jövedelmű országokban fejlesztik ki. Hogyan tud a civil társadalom érdekvédelmi munkát végezni a globális betegbiztonsági szabványok érdekében, amelyek figyelembe veszik a mindennapi valóságot is – például, hogy bizonyos országokban korlátozottan állnak rendelkezésre források, alapvető eszközök és jelen vannak nyelvi akadályok is?

Aki szeretne bővebben is olvasni a témában, egyesületünk weboldalára kattintva megteheti.

Elkészítettem a konferencia teljes anyagának magyar nyelvű összegzését, mely az alábbi linken érhető el:

https://siketvak.hu/wp-content/uploads/2026/10/Betegbiztonsagi-konferencia-2026.09.16.docx

(A cikket írta: Taskovics Adél)

***

Online konferencia az EDF szervezésében: központban a fogyatékossággal élő fiatalok közéleti szerepvállalása

2026. szeptember 22-én délután online konferencián vettem részt a Zoom videócsevegő alkalmazáson keresztül. Az eseményt a "Keep Driven" (magyarra úgy fordítható: "Maradj lendületben") projekt inspirálta. Címe ez volt: „A részvétel befogadóvá tétele: Praktikus módszerek a fogyatékossággal élő fiatalok közéleti szerepvállalásának elősegítésére”.

Az eseményt az Európai Fogyatékosságügyi Fórum (EDF) szervezte.

A délután programja két fő részre tagolódott.

Az első a „Keep Driven” projekt bemutatása volt, amit egy négy résztvevőből álló moderált panelbeszélgetés követett a társadalmi részvétel befogadóvá tételéről.

Itt többek között olyan kérdésekre kaphattunk választ, mint:

- Milyen kezdő lépéseket kell megtenniük azoknak a szervezeteknek, akik szeretnék bevonni munkájukba a fogyatékossággal élő fiatalokat?
- Mi az, amit ezek a szervezetek (a legjobb szándék mellett is) gyakran figyelmen kívül hagynak, amikor azt gondolják, hogy ők már befogadták az érintetteket?
- Honnan lehet megmondani, hogy egy szervezet valóban érdemben bevonja-e a fogyatékossággal élő fiatalokat, vagy csak „kipipál egy feladatot”?
- Mi a különbség a puszta jelenlét és az érdemi részvétel között?

A második részben kiscsoportos beszélgetések következtek. Öt különböző csoport állt rendelkezésre, melyek mindegyikét a projekt partnerszervezeteinek egy-egy munkatársa vezette.

Engem abba a csapatba osztottak be a szervezők, amelyben egy különleges kommunikációs kampányról beszélgettünk. Címe: „My time is not mine” (Magyarra fordítva: „Az én időm nem az enyém”. Ezt a „Keep Driven” projekt fő keretén belül hozták létre maguk az érintettek, tehát a fogyatékossággal élő fiatalok.

A teljes programot átfogó, magyar nyelvű szakmai anyag az alábbi linkre kattintva érhető el:

https://siketvak.hu/wp-content/uploads/2026/10/A-reszvetel-befogadova-tetele.docx

(A cikket írta: Taskovics Adél)

***

HÍR, ÉRDEKESSÉG

9,3 milliárd forintos program indul a fogyatékossággal élők megsegítésére

Elfogadták az Országos Fogyatékosságügyi Program (2026–2036) intézkedési tervét a következő két évre. A döntés értelmében a kormány összesen 9,3 milliárd forint költségvetési forrást biztosít a stratégiai célok megvalósítására. Idén hat kiemelt intézkedést készítenek elő, míg a következő évben már 78 konkrét feladatpont mentén zajlanak a fejlesztések.

A program elsődleges célja egy olyan befogadó társadalom kialakítása, amely mindenki számára egyenlő esélyű hozzáférést biztosít, és jelentősen megkönnyíti a fogyatékossággal élők önálló életvitelét. A kétéves cselekvési terv kiemelten fókuszál a lakhatási körülmények javítására és a rehabilitációra:

- Időszakos segítő szolgáltatások: Már az idei év végéig 144 millió forintot fordítanak a fogyatékossággal élő gyermekek és fiatal felnőttek otthoni, időszakos segítésére.
- Elemi rehabilitáció: A jövő év végéig tartó ütemben 661 millió forinttal támogatják az elemi rehabilitációs szolgáltatásokat.
- Civil szervezetek támogatása: A fogyatékossággal élő személyeket képviselő helyi és regionális civil szervezetek, valamint szakmai programjaik 253 millió forintos forráshoz jutnak.

- Segítő kutyák és családok: Külön keretösszeget – 67,5 millió forintot – különítettek el a segítő kutyák képzésére, valamint további 50,5 millió forintot a szülősegítő programok működtetésére.

Forrás: Kormány.hu – Hírek

***

Jót tesz a májaddal, ha ezt iszod reggelente: meglepő eredményt hozott a friss kutatás

Egy új, nagyszabású tudományos áttekintés szerint a rendszeres kávéfogyasztás nemcsak élénkít, hanem a máj egészségére is jótékony hatással van. A Biochemical Pharmacology folyóiratban megjelent elemzés több évtizednyi klinikai és kísérleti adatot értékelt újra. Arra a következtetésre jutott, hogy a kávé a benne található bioaktív vegyületeknek köszönhetően akár öt különböző módon is segítheti a máj működését.

A kávé hatása a májra: részletezett kutatás szerint a kávé antioxidáns, gyulladáscsökkentő, antifibrotikus (olyan biológiai folyamat, amely megakadályozza vagy lassítja a hegszövet kialakulását a szervekben) és anyagcseretámogató hatású. Emellett kedvezően befolyásolja a bélflóra egyensúlyát is. Az eredmények alapján a napi rendszerességgel fogyasztott kávé nemcsak megelőzheti a májkárosodást, hanem hozzájárulhat a már sérült májsejtek regenerálódásához is.

A kutatók szerint a kávé hatásai dózisfüggők, vagyis a mennyiség számít. Az elemzés szerint napi két csésze kávé már kimutathatóan csökkenti több súlyos májbetegség kockázatát. A hepatitis C-vel élők körében például azoknál, akik rendszeresen fogyasztanak kávét, ritkábban alakul ki májhegesedés és cirózis. Ráadásul kisebb eséllyel jelenik meg a hepatocelluláris karcinóma, vagyis a májrák.

A vizsgálat emellett arra is rámutatott, hogy a kávéivók körében alacsonyabb a májenzimek – például az AST, GGT és ALT – szintje, ami a máj jobb állapotát jelzi. A világ leggyakoribb krónikus májbetegségének számító, metabolikus diszfunkcióval társult zsírmájbetegség (MASLD) kialakulásának kockázata pedig 29%-kal alacsonyabb volt azoknál, akik rendszeresen ittak kávét.

A kávé jótékony hatásai nem kizárólag a koffeinnek köszönhetők. Ahogy Michelle Routhenstein, a preventív kardiológiai dietetikus rámutatott, a kávé olyan bioaktív vegyületeket tartalmaz, mint a klorogénsav és a polifenolok. Ezek antioxidáns, gyulladáscsökkentő és májvédő tulajdonságokkal bírnak. Semlegesíthetik az oxidatív stressz káros hatásait, amely egyébként a májsejtek gyulladásához és

inzulinrezisztenciához vezethet. A kávé ezen felül támogatja az anyagcsere-folyamatokat, mérsékli a máj hegesedését előidéző folyamatokat, és hozzájárul a bélflóra egyensúlyának fenntartásához. Utóbbi a prebiotikus, gyulladáscsökkentő és mikrobiom-védő tulajdonságainak köszönhető, ami hosszú távon elősegíti a máj tehermentesítését és a regenerációját is.

A szakértők szerint általánosságban napi 3–4 csésze (körülbelül 400 milligramm koffein) tekinthető biztonságos mennyiségnek, de az egyéni tolerancia döntő. Michelle Routhenstein figyelmeztetett, hogy a koffeinérzékenyeknél, illetve szív- vagy szorongásos panaszokkal élőknél már kisebb adag is okozhat kellemetlen tüneteket, például szívdobogást vagy alvászavart. A kutatás hangsúlyozza, hogy bár a kávé jótékony hatásai egyértelműek, a túlzott fogyasztás – napi öt csészénél több – már növelheti az LDL-koleszterin szintjét, ami a

szív- és érrendszerre nézve kedvezőtlen lehet.

A tanulmány szerzői szerint mindezek alapján a kávé egy egyszerű, mégis hatékony kiegészítője az étrendnek, ami a máj védelmét szolgálja. Ráadásul a szerv egészsége szoros összefüggésben áll a szív működésével. Így a mérsékelt, rendszeres kávézás – megfelelő életmóddal párosítva – a teljes szervezet egészségét támogathatja.

Forrás: Femina.hu

***

Tedd a szőnyeg alá ezt a minden konyhában fellelhető növényt: csodákat művel az otthonoddal

A babérlevél egy zseniális fűszer, amely szinte minden konyhában megtalálható. Azt azonban kevesen tudják, hogy nem csak az ételek ízesítésére használható.

A babérlevélnek ugyanis a háztartásban is hasznát veheted. Egy meglepően egyszerű trükk szerint például érdemes néhány levelet a szőnyeg alá rejteni. Elsőre furcsán hangozhat, de a módszer hívei szerint több kellemetlenséget is elkerülhetsz vele.

A szárított babérlevél ugyanis illóolajokat tartalmaz, amelyek lassan párologva kellemes, enyhe aromát árasztanak. Így segíthet elnyomni a lakásban megmaradó erősebb szagokat, például a főzés vagy a háziállatok szagát.

A rovarok sem rajonganak érte

A babérlevél jellegzetes illata egyes rovarok számára kifejezetten kellemetlen lehet: mások mellett a molyok, a hangyák és bizonyos csótányfajok sem kedvelik az aromáját.

Ez természetesen nem helyettesíti a rendszeres takarítást vagy szükség esetén a megfelelő rovarirtást. Ám egyesek szerint kiegészítő megoldásként hasznos lehet.

A legegyszerűbb módszer, ha a szőnyeg négy sarkához egy-egy száraz babérlevelet helyezel. Nagyobb szőnyeg esetében középre is kerülhet néhány darab. Fontos azonban, hogy a levelek ne lógjanak ki a szőnyeg alól, különösen akkor, ha kisgyerek vagy háziállat is él a lakásban.

Így csináld

A trükkhöz egész, száraz, lehetőleg sértetlen babérlevelet válassz.

Először alaposan porszívózd ki a szőnyeget, majd rejts el egy-egy levelet a sarkoknál. Ha nagyobb a szőnyeg, néhány további darabot a közepe alá is tehetsz.

Érdemes körülbelül két havonta lecserélni a leveleket. Ha szeretnéd fokozni az illatot, a babérlevél mellé akár szárított fahéjat vagy narancshéjat is tehetsz, így kellemesebb illatú, természetes „szőnyeg alatti potpourrit” készíthetsz.

És mi a helyzet a negatív energiákkal?

A babérlevélhez számos régi hiedelem is kapcsolódik.

A népi hagyomány szerint a babér képes elűzni a negatív energiákat, és védelmet nyújthat az irigység vagy a rosszindulat ellen. Ezeknek az állításoknak természetesen nincs tudományos bizonyítéka. Maga a rituálé azonban sokak számára kellemes, megnyugtató érzést adhat.

Egy biztos: a néhány darab babérlevél elhelyezése a szőnyeg alatt egyszerű és olcsó háztartási trükk, amelyet különösebb erőfeszítés nélkül kipróbálhatsz.

Forrás: Blikkruzs.blikk.hu

***

Amit soha ne csatlakoztassunk elosztóhoz

Az elosztók kényelmesek, kompaktak és látszólag ártalmatlanok. Egyetlen elosztó egyetlen fali aljzatot több csatlakozási ponttá alakíthat. Így könnyen áramot biztosíthatunk lámpákhoz, töltőkhöz, számítógépekhez és más alacsony fogyasztású elektronikai eszközökhöz.

De a kényelemnek van egy felső határa.

Az elosztó nem egy miniatűr elektromos panel. A több aljzata nem jelenti azt, hogy az áramkör biztonságosan képes kezelni a korlátlan elektromos igényt. A nagy teljesítményű készülékek jelentős áramot fogyaszthatnak. Ez potenciálisan túlterhelheti az elosztót, a kábelét, a fali aljzatot vagy az elágazó áramkört.

A legrosszabb körülmények között a túlzott elektromos terhelés túlmelegedést, megolvadt alkatrészeket, kioldott biztosítékokat vagy tüzet okozhat.

Egy hasznos szabály: a nagy teljesítményű készülékeket közvetlenül a megfelelő névleges teljesítményű fali aljzatba csatlakoztassuk, amikor a gyártó ezt ajánlja.

Nagyobb háztartási gépek:

A nagy háztartási gépek általában megérdemlik a saját, külön elektromos csatlakozást.

A hűtőszekrények, fagyasztók, mosógépek, szárítógépek, mosogatógépek és hasonló készülékek lényegesen több energiát fogyaszthatnak, mint a hagyományos háztartási elektronikai eszközök. Motorjaik és fűtőelemeik indításkor vagy működéskor átmeneti túlfeszültséget is kelthetnek.

Az elosztó ritkán a megfelelő közvetítő.

Amikor egy készülék gyártója külön aljzatot ír elő, kövessük az utasításokat. Kerüljük a hosszabbítókkal vagy elosztókkal való improvizációt csak azért, mert a legközelebbi aljzat kényelmetlenül helyezkedik el.

Ugyanez az elv vonatkozik a hőt termelő készülékekre is. Az alulméretezett vagy rosszul méretezett vezetékeken átfolyó nagy áram túlzott hőt okozhat a csatlakozási pontokon.

A hordozható hősugárzók a legtisztább példák közé tartoznak azokra a készülékekre, amelyeket általában közvetlenül egy megfelelő fali aljzathoz kell csatlakoztatni.

Úgy tervezték őket, hogy jelentős mennyiségű elektromos áramot alakítsanak át hővé. Ez azt jelenti, hogy jelentős áramot tudnak felvenni hosszabb ideig.

Egy elosztó hozzáadása további elektromos csatlakozásokat, valamint egy újabb potenciális ellenállási és felmelegedési pontot jelent.

Soha ne takarjuk le a hősugárzót, ne helyezzük gyúlékony anyagok közelébe, és ne üzemeltessük felügyelet nélkül!

Gondosan kövessük a gyártó által megadott távolságokat és elektromos utasításokat!

A meleg tápkábelt vagy csatlakozódugót nem szabad figyelmen kívül hagyni. Ha egy csatlakozódugó, konnektor, kábel vagy elosztó szokatlanul forróvá válik, húzzuk ki a készüléket a konnektorból, amikor ez biztonságosan megtehető, és vizsgáljuk meg az okát!

Forrás: Finom-recept.trucosdeabuela.com

***

Jászkürt

A legősibb hangszerek egyike a kürt. Az ősember is készített elejtett zsákmányállatok szarvaiból, vagy más üreges tárgyakból kürtszerű eszközt. Az emberek életmódja, szertartásai az idők során sokat változtak, de a kürtök használatának fontossága hosszú évezredeken keresztül megmaradt.

A lovas népeknek valószínűleg többféle, különböző célt szolgáló jelzőkürtje volt. Közülük általában a harci kürtök azok, amelyek meglétéről írásos forrásaink vannak. Ezek könnyen kezelhető "kézi használatú" hangszerek voltak, melyeket a könnyűlovas harcmodor keretei között a hadmozdulatok irányítása céljából szólaltattak meg.

Különbséget kell tenni a "valódi" harci, és egyéb jelzőkürtök, valamint az ezekből hosszú fejlődési folyamat eredményeképpen létrejött különleges használati tárgyak, a rhytonok között. A két kategória között is vannak átmeneti jellegű eszközök. Ez utóbbiak közé tartozik a jászberényi Jász Múzeum féltve őrzött ereklyéje, a "Lehel-kürtje" vagy "Jászkürt".

A Jászberényben őrzött kürt, dúsan faragott elefántcsont kürt, leginkább a szarutülökhöz hasonló alakot mutat. Így végeredményben az ősi formát követi. A Lehel-kürt középvonalában mért hosszúsága 46,8cm. A kürt nyílása nem tökéletesen kör alakú, kis mértékben ovális. Szájának nyílása 10,2cm, keskenyebb végén 2cm átmérőjű.

Az általánosan elfogadott vélemények szerint a X. század közepe táján készült. A tudósok véleménye megoszlik használata felől. Egyesek jelző hangszernek tartják, mely a bizánci kultúrkörből származik, és Lehel, mint fő jeladó viselhette. Mások szerint egy magas rangú személynek hatalmi jelvénye volt, mely rituális ivóedényként - rhytonként - szolgálta tulajdonosát.

A "Lehel-kürtnek" a különleges alkalmakkor ivókürtként való használatáról az 1700-as évek végétől több írásos forrás emlékezik meg. A bort a kürt öblébe szorított, ezüstözött arany pohárba öntötték, és úgy köszöntötték egymást. Ez a pohár is a Jász Múzeumban található.

A kürt valóban megszólaltatható hangszer. 4-5 hang biztonságosan megszólal rajta, alaphangja: fisz. De harci kürtként aligha készült volna

ilyen nemes anyagból, ilyen díszes faragványokkal. Ahhoz, hogy megfelelő hangerőt és hangterjedelmet biztosítson a használathoz, mindenképpen nagyobbnak, hosszabbnak kellett volna lennie. Ipolyi Arnold 1854-ben írt a "Lehel-kürtről", jelzőkürtnek tartotta, ugyanakkor összekapcsolta, mint rituális eszközt (méltóságjelvényt és ivókürtöt) a magyar hitvilággal és hiedelemvilággal. Utalt a Képes krónikából ismert Árpád által végzett ősi szertartásra: a kürtből való ivás egyfajta olyan áldozat, mely az összetartozás kötelékét erősíti.

Az ivó-szertartás a pusztai népek egyik legrégebbi rítusa. Eredete a rhytonnal végzett szkíta vérszerződéshez vezet el.

A "hivatalos" vélemények egybehangzó állítása szerint a jászberényi kürtnek egyáltalán nincs köze Lehel vezérhez. Egyesek szerint Molnár Ferenc, jászkun kapitány nevezte el tévesen "Lehel-kürtnek" e tárgyat 1788-ban. A tévedés oka valószínűleg a kürt peremén lévő csorba, amit a monda alapján a német császárra mért csapásnak tulajdonított. A mai napig nem derült ki, hogy a kürt mióta van a Jászságban. Az azonban bizonyos, hogy emberemlékezet óta a jászok egységének jelképe.

A "Lehel-kürt" faragványai egy ősi jelképrendszer szervesen összefüggő részletei, szinte képregényként tárulnak elénk. Faragványai közül például a pávák, a tulipánná alakult végtelen csomó a magyar díszítőművészetben megtalálhatók. A madaras szarvas megjelenik a népművészetben, az íjásszal együtt a magyar nép eredetmondájára emlékeztet, ahogy a turul a másik regére. A "griffmadarak" népmeséink csodaállatai, viszont a kentaurok ismeretlenek a magyar népi ábrázolásban.

Lél-Lehel és a kürt, illetve a "kürtösség" fogalma összetartozik, hisz Lehel vezér neve a "lélek", "lélegzik" szavunkkal egy tőről fakad. Lehel tehát nem véletlenül kapta a nevét, hisz a krónikák is mindig "kürtös" melléknévvel illetik. Valamint Kürt nevű falvaink nagy része, Kürt nevű törzsünk területén, Lehel egykori birtokain van.

A tudományos kutatások adatai szerint Lehel vezér méltóságjelvénye valóban kürt volt, de arra nincs határozott bizonyíték, hogy épp e jászberényi kürt volt az - de lehetett.

Forrás: Archiv.vfmk.hu

***

Tudod, mit jelent valójában a piros, a fehér és a zöld szín a magyar zászlóban?

Nyilvános ünnepek alkalmával kötelező az összes középületre, közintézményre és magyar hajóra kitenni a nemzeti lobogót.

Magyarország hivatalos (állami és polgári) zászlaja – az Alaptörvény értelmében – három egyenlő szélességű, sorrendben felülről lefelé haladva piros, fehér és zöld vízszintes sávból áll. Ezeket a színeket hivatalosan először az 1848. évi XXI. törvénycikk írta elő. A kérdés pedig az, hogy tudod-e, mit jelent a piros, a fehér és a zöld szín a magyar zászlóban?

A piros az erő, a fehér a hűség, a zöld pedig a remény jelképe.

„Nemzeti zászlónk hosszú fejlődés során alakult ki. A magyarok – a krónikák tanúbizonysága szerint – fekete turulmadárral díszített vörös zászlók alatt harcoltak. E hadijelvényeket később felváltották a szentek képeivel kivarrott zászlók. (Például Szent István „Szent György és Szent Márton zászlaja alatt" vonult csatába.) Később a vörös-ezüst sávos zászló (esetleg kiegészítve az uralkodó dinasztikus színeivel) vált általánossá. Bár a 15. századtól egyre gyakoribb a vörös-ezüst-zöld sodrás az oklevelek pecsétjeinek selyemzsinórzatán, illetve olykor a hadizászlók peremfogazatán is megjelenik, valójában csak 1806-ban írják le a ma is használatos sorrendben, és csak az 1848. évi XXI. törvénycikk írja elő hivatalosan először a piros-fehér-zöld színek használatát.” (Nemzetijelkepek.hu)

Olyan magyar zászlóval is találkozhatsz, amelyen feltűnik Magyarország címere, egy hegyes talpú, hasított pajzs. Ennek első mezeje vörössel és ezüsttel hétszer vágott. A második, vörös mezejében zöld hármas halomnak aranykoronás, kiemelkedő középső részén ezüst kettős kereszt látható. A pajzs tetején pedig a magyar Szent Korona fekszik.

Egyébként többféle címer is szerepelt a magyar zászlón. Az Országgyűlés 1990-ben (komoly vita után) döntött a jelenlegi koronás címer mellett. Alapelemei mai formájukban már a 16. századra rögzültek. A népszerű értelmezés szerint a kettős kereszt az apostoli királyságra utal. A hármas halom három hegységet: a Tátrát, a Mátrát és a Fátrát jelenti. A hétszer vágott mező négy ezüst sávja pedig a négy folyót: a Dunát, a Tiszát, a Drávát és a Szávát jelképezi.

Forrás: Player.hu

***

Van egy szín, ami nem is létezik, csak az agyunk hallucinálja

A színek egyik legkülönösebb, legelegánsabb árnyalata a lila. Ez a hatalom, a presztízs, a spiritualitás, a tradíció és az uralkodói tógák, palástok egykor méregdrága színe. Plusz az árvácska, a levendula, az orgona, a padlizsán, Szinyei Merse Pál Lila ruhás nője és a Milka-tehén.

A legtöbb embernek tetszik. Pedig olyan szín, hogy lila, a valóságban nem létezik, csak az agyunk keveri ki. Így nem más, mint képzeletünk festői pigmentje.

Hogy is van ez? Hiszen a lilaakác virágainak színéről sziklaszilárd a közmegegyezés. A lila hagyma vagy a lila káposzta színéről sem dúlnak parázs viták. Már csak a nevük miatt sem. Csakhogy akad egy kis gond a királyi színnel:

SEHOL SEM TALÁLHATÓ LILA SZÍN A LÁTHATÓ FÉNY SPEKTRUMÁN.

Newton óta tudjuk, hogy a Napból érkező éltető fehér fény üvegprizmával színes sugarakra bontható. Vörös, narancs, sárga, zöld, kék, ibolya színek, és ezek megannyi közbülső árnyalatai sorjáznak a szivárványon. Szemünk azonban nem látja a színpalettán kívül eső hullámhosszokat. Sem a meleget árasztó infravörös, sem az ételt felmelegítő mikrohullámú, sem a bőrleégést okozó ibolyántúli UV-sugarakat. Mindössze a teljes spektrum egy pici szeletét, 0,003 százalékát látjuk. Innen jönnek a színeink.

Méghozzá különösen élénken. Az emberi színlátás messze kiemelkedik az állatvilágból. Az állatok többsége, hozzánk képest, szinte színvak. Szemünkben ugyanis külön receptorai (csapjai) vannak a három alapszínnek (piros, zöld és kék – RGB), amelyek aztán idegingerületet és annak megfelelő színérzetet keltenek agyunkban. Körülbelül 380 és 750 nanométer közötti elektromágneses hullámhossztartomány pazar színpompájában látjuk a világot.

Halványlila dunsztja sincs az agynak, de megoldja

Tehát valójában csak három alapszínt érzékelünk (piros, zöld, kék) a szemünkkel. Agyunk pedig ezekből keveri ki a köztük lévő (folyamatos átmenetben sorjázó) színárnyalatokat. Ha ránézünk egy citromra, akkor a piros és a zöld színreceptorok (csapok) stimulálódnak, és nagyjából a két alapszín hullámhosszának átlagát (sárgát) érzékeli az agyunk.

Ha egy narancsra, akkor a piros receptorok jobban, a zöldek kevésbé lesznek aktívak, és a hullámhosszok (súlyozott) arányainak megfelelő narancsszínt látunk.

De ha egy orgonavirágra pillantunk, akkor pirosat kellene keverni kékkel, hogy lilát kapjunk, azaz a piros és a kék receptoroknak kell stimulálódniuk. Ezek hullámhosszainak átlaga azonban valahol a zöld-sárga tartományban lenne.

AMI HATÁROZOTTAN NEM LILA.

A probléma az, hogy a lilához szükséges két összekeverendő szín (piros és kék) a látható színspektrum ellentétes végein vannak. Ez pedig megzavarja az agyat, ezért inkább improvizál. Valahogy össze kell kötnie

a (legtöbbször egyenesen ábrázolt) spektrum két végét, ezért „körbe hajlítja” a palettát, így a kék és a piros egymás mellé kerül. A piros és kék spektrumvégek közé pedig „beszúr” egy lilás színátmenetet. Így hozza össze a szükséges színeket, így száll le a lila köd.

Viszont a szivárvány legkékebb vége, az ibolya már-már lilába hajló, nem? Valóban.

Sokan az ibolyakéket lilának mondják, ami érthető, mert elsőre nagyon hasonlóak. Még az ibolyalila szó is felbukkan néha-néha. De van egy óriási különbség közöttük: a legszélsőbb ibolyaszínnek. Az ember által látható legkisebb hullámhosszú fénynek van egy saját hullámhossza (380 nanométer), míg a lilának nincs, semmilyen hullámhossz nem képviseli, mivel mindig két szín (kék és piros) kölcsönhatásának az eredménye.

HIÁBA MEGTÉVESZTÉSIG HASONLÓAK, AGYUNK MÁSKÉNT ÉRZÉKELI ŐKET.

Szemünk kéket érzékelő receptorai az ibolya hullámhosszát kerek perec érzékelik. A lilát azonban nem, ez a szín agyunk kreálmánya, egy illúzió.

Közelebbről megvizsgálva a lila inkább „vöröses”, míg az ibolya „kékesebb”. Ráadásul a lila nem egy konkrét szín, hanem lilás színek meglehetősen tágas tartománya, ezért inkább lilákról beszélhetünk. Nincs is konszenzus arról, melyik árnyalatot pontosan minek nevezzük. Levendula, mályva, indigó stb. Mind a lila egy-egy árnyalata.

Na és persze ott van a mesés bíbor, a lilának egy vörösesebb árnyalata. Évezredeken át valósággal rabul ejtette a dúsgazdagokat.

Mint az ábécét, a bíbort is a föníciaiak terjesztették el a Földközi-tenger partvidékein. 12 ezer bíborcsigára volt szükség egy gramm festék rendkívül macerás előállításához.

Volt idő, amikor a tűroszi bíbor ára (súlyában) háromszor annyit ért, mint az arany.

Amikor az oszmán törökök 1453-ban elfoglalták Konstantinápolyt, és a keleti kereskedelem megtorpant, még a bíborosok sem juthattak hozzá a kötelező színhez. Ezért pápai rendeletre skarlátvörössé változott az egyenruhájuk.

Éppen ritkasága és ára miatt nem került egyetlen ország zászlajára sem lila szín. Kivéve a Dominikai Köztársaság lobogóját, amelynek közepén egy zöld-lila tollú papagáj álldogál csillagok között. A nemzeti jelkép csak 1978-tól hivatalos, de a történelmi zászlókon még fel sem merülhetett a nem mindennapi szín.

1856-ban tört meg a varázs, amikor egy tizennyolc éves brit kémiahallgatónak, William Henry Perkinnek véletlenül sikerült szintetikusan előállítani a lilát, pedig ő láz- és fájdalomcsillapító kinint

szeretett volna. Innentől fogva már tömegek számára is elérhetővé vált, beköltözve a hétköznapokba. És lehetett például az újpesti sportegyesületek alapszíne.

Forrás: Index.hu/tudomany

***

Hogyan látnak az állatok

Az emberi szem körülbelül 576 megapixeles felbontással dolgozik. Egyes ragadozó madarak ennél jóval élesebb látással rendelkeznek. A látómező szélessége szintén változó. Míg mi emberek körülbelül 180 fokos látómezővel rendelkezünk, addig egyes állatok szinte teljes körpanorámát látnak.

A ragadozók látórendszere a precizitásról és az éles fókuszról szól. Olyan vizuális képességekkel rendelkeznek, amelyek lehetővé teszik számukra a sikeres vadászatot és a zsákmány hatékony felkutatását.

- A sasok látása legendás, és ez nem véletlen. Szemük körülbelül nyolcszor élesebb látást biztosít, mint az emberi szem. Ez azt jelenti, hogy amit mi 25 méterről látunk tisztán, azt egy sas 200 méterről is képes ugyanolyan részletességgel észlelni.

Minden egyes szem egy precíz mérnöki alkotás, amely tökéletesen alkalmazkodott viselője életkörülményeihez. A ragadozók éles, fókuszált látással rendelkeznek, hogy könnyedén kiszúrják zsákmányukat keresik. Ezzel szemben a zsákmányállatok széles látómezővel figyelik környezetüket a veszélyek észlelése érdekében.

Alapvető különbségek az emberi látáshoz képest

Míg mi emberek három színreceptorral (piros, zöld, kék) rendelkezünk, addig sok állat ennél jóval bonyolultabb színlátással büszkélkedhet. Az emberi szem körülbelül 10 millió különböző színárnyalatot képes megkülönböztetni, de ez még mindig csak töredéke annak, amit egyes állatok látnak.

A ragadozó madarak szemei arányaiban sokkal nagyobbak, mint az emberéi. Egy sas szeme körülbelül akkora, mint egy emberi szem, pedig a sas feje jóval kisebb. Ez a méretarány lehetővé teszi a nagyobb lencse és több fényérzékelő sejt elhelyezését.

A sasok színlátása is kivételes. Négy különböző színreceptorral rendelkeznek. Ez azt jelenti, hogy az ultraibolya tartományban is látnak. Ez különösen hasznos a vadászat során, mivel sok kisebb állat bundája vagy tollazata az ultraibolya fényben más mintázatot mutat.

- Macskafélék éjszakai látása

A macskák és más macskafélék a félhomályos és éjszakai látás mesterei. Szemükben található a tapetum lucidum nevű tükröző réteg. Ez visszaveri a fényt, és így még több fény jut a fotoreceptorokhoz. Ez az oka annak, hogy a macskák szemei sötétben csillognak.

Pupillájuk sokkal nagyobbra tágulhat, mint az emberé, ami szintén több fény bejutását teszi lehetővé. Emellett retinájukban sokkal több pálcika található, amelyek a gyenge fényben való látásért felelősek. Egy macska körülbelül hatszor kevesebb fényt igényel a látáshoz, mint egy ember.

Színlátásuk azonban korlátozottabb az emberénél. Főként kék és zöld árnyalatokat látnak jól, míg a piros színeket nehezen különböztetik meg. Ez az ára annak, hogy éjszakai látásuk olyan kiváló.

- A zsákmányállatok vizuális stratégiája gyökeresen eltér a ragadozókétól. Számukra nem az éles fókusz a legfontosabb, hanem a széles látómező és a mozgás gyors észlelése. Ezek az állatok olyan szemelhelyezéssel és látórendszerrel rendelkeznek, amely maximalizálja esélyeiket a ragadozók időben való észlelésére.
- A lovak szemei a fejük oldalán helyezkednek el, ami körülbelül 350 fokos látómezőt biztosít számukra. Ez azt jelenti, hogy szinte a teljes környezetüket látják anélkül, hogy mozgatniuk kellene a fejüket. Csak egy kis vak folt van közvetlenül a fejük mögött és az orruk előtt.

Mozgásérzékelésük rendkívül fejlett. Egy apró mozdulatot is képesek észlelni a látómezőjük szélén, ami életmentő lehet a vadonban. Azonban az éles látás területe viszonylag kicsi, és főként előre irányul.

Érdekes módon a lovak színlátása hasonló a színvak emberekéhez. Főként kék és zöld színeket látnak jól, míg a piros és narancssárga árnyalatok nehezen különböztethetők meg számukra.

- A nyulak szintén széles látómezővel rendelkeznek, amely körülbelül 360 fokot fed le. Szemeik olyan pozícióban vannak, hogy szinte minden irányból érkező veszélyt észre tudnak venni. Ez különösen fontos számukra, mivel a föld közelében élnek, ahol sok ragadozó leselkedhet rájuk.

Pupilláik vízszintesen helyezkednek el, ami segít nekik jobban látni a horizontot és észlelni a közeledő veszélyeket. Színlátásuk korlátozott, de mozgásérzékelésük kiváló.

- A víz alatti látás teljesen más kihívásokat jelent, mint a szárazföldi környezetben való látás. A víz megtöri és szűri a fényt, ami speciális adaptációkat igényel az állatok részéről.
- A cápák látórendszere különösen érdekes, mivel több környezetben is hatékonyan kell működnie. Szemeik rendkívül érzékenyek a fényre, és egy speciális tükröző réteg segíti őket a gyenge fényviszonyok között való látásban.

Sok cápa rendelkezik egy úgynevezett „nictitating membrane” nevű harmadik szemhéjjal, amely védi a szemet támadás vagy vadászat közben. Ez különösen fontos, amikor a zsákmányukkal küzdenek.

Színlátásuk változó, de a legtöbb faj jól látja a kék és zöld árnyalatokat, amelyek a víz alatt a leggyakoribbak. Egyes fajok még az ultraibolya tartományban is látnak.

- A delfinek és bálnák látórendszere alkalmazkodott a víz alatti és víz feletti látáshoz egyaránt. A delfinek szemei függetlenül mozoghatnak egymástól. Ez lehetővé teszi számukra, hogy egyszerre két különböző irányba nézzenek.

Érdekes módon a delfinek nem függnek kizárólag a látásuktól. Az echolokáció sokkal fontosabb szerepet játszik az életükben, mint a vizuális információ. Ennek ellenére látásuk kiváló, és képesek jól látni mind a víz alatt, mind a felszínen.

- A rovarok vizuális rendszere teljesen eltér az emlősökétől. Az összetett szemek teljesen más módon dolgozzák fel a vizuális információkat. Olyan képességeket biztosítanak, amelyekre az emlősök nem képesek.
- A méhek öt különböző színreceptorral rendelkeznek, beleértve az ultraibolya tartományt is. Ez azt jelenti, hogy a virágokat olyan színekben látják, amelyeket mi el sem tudunk képzelni.

Sok virág olyan mintázatokkal rendelkezik, amelyek csak ultraibolya fényben láthatók. Ezek a mintázatok „leszállópályaként” szolgálnak a méhek számára, és megmutatják nekik, hol található a nektár. Az emberi szem számára egyszínűnek tűnő virág a méh számára lehet csíkos vagy foltos.

Összetett szemük körülbelül 6900 kis szemből (ommatidium) áll. Minden egyes kis szem egy kicsit más irányba néz, ami mozaikos képet eredményez. Ez a rendszer különösen jó a mozgás észlelésében és a navigációban.

- A szitakötők rendelkeznek az egyik legnagyobb összetett szemmel a rovarvilágban. Egy szitakötő szeme akár 30 000 kis szemből is állhat, ami rendkívül részletes mozgásérzékelést tesz lehetővé.

Képesek észlelni a legkisebb mozgásokat is, ami nélkülözhetetlen a vadászat során. Repülés közben képesek kiszámítani a zsákmányuk röppályáját és pontosan elkapni azt.

- Egyes állatok olyan vizuális képességekkel rendelkeznek, amelyek szinte sci-fi filmekből származnak. Ezek a képességek lehetővé teszik számukra, hogy olyan információkat szerezzenek a környezetükről, amelyekről mi emberek csak álmodozhatunk.

Sok állat képes érzékelni a polarizált fényt, ami segít nekik a navigációban. Még felhős időben is képesek meghatározni a nap helyzetét a polarizált fény mintázata alapján.

Ez a képesség különösen hasznos a hosszú távú navigáció során. A vándorló állatok gyakran használják ezt a módszert, hogy megtalálják az utat telelőhelyeikre vagy szaporodási területeikre.

Sok állat rendelkezik magnetoreceptorokkal, amelyek segítenek nekik a navigációban. A vándormadarak, teknősök és sok más állat képes érzékelni a Föld mágneses mezejét.

Egyes kutatások szerint ez a képesség összekapcsolódhat a látással, és a mágneses információ vizuális formában jelenhet meg az állatok számára.

Egyes kígyók, például a klapperkígyók, rendelkeznek infravörös érzékelő szervekkel. Ezek a szervek lehetővé teszik számukra, hogy „lássák” a meleget, ami rendkívül hasznos a melegvérű zsákmány felkutatásában.

Ez a képesség olyan, mintha hőkamerával rendelkeznének. Képesek észlelni a legkisebb hőmérséklet-különbségeket is, ami segít nekik megtalálni a rejtőzködő zsákmányt.

A színlátás az egyik legváltozatosabb terület az állatok vizuális képességei között. Míg mi emberek három alapszínnel dolgozunk, addig az állatvilágban találunk olyan fajokat, amelyek akár tizenkét különböző színreceptorral is rendelkeznek.

Az ultraibolya látás sokkal elterjedtebb az állatvilágban, mint azt korábban gondoltuk. A madarak, rovarok, halak és még egyes emlősök is képesek látni az ultraibolya tartományban. Ez egy teljesen láthatatlan világ számunkra, de az állatok számára ez természetes része a mindennapi életnek.

A lepkék szárnyain gyakran találhatók ultraibolya mintázatok, amelyek segítenek a fajtársak felismerésében

Színvakság és monokróm látás

Nem minden állat rendelkezik gazdag színlátással. Egyes fajok számára a színek nem fontosak, és inkább más vizuális információkra koncentrálnak.

A tengeri emlősök, például a fókák és bálnák, gyakran korlátozott színlátással rendelkeznek. Ez nem hátrány számukra, mivel a víz alatt a színek amúgy is gyorsan eltűnnek a mélységgel.

Egyes éjszakai állatok szintén feladták a színlátást a jobb éjszakai látás érdekében. A denevérek nagy része monokróm látással rendelkezik, de ez nem probléma számukra, mivel az echolokáció sokkal fontosabb szerepet játszik az életükben.

Az állatok látórendszere tökéletesen alkalmazkodott az élőhelyükhöz. A sivatagi állatok másképp látnak, mint az erdőben élők, és a mélytengeri lények vizuális rendszere gyökeresen eltér a felszíni vizekben élő fajoktól.

A sivatagi környezet különleges kihívásokat jelent a látás szempontjából. Az erős napsugárzás és a homokviharok miatt a sivatagi állatok szemeinek speciális védelemre van szükségük.

Sok rendelkezik extra szemhéjjal vagy védőhártyával, amely megvédi a szemet a homoktól és a túl erős fénytől. A tevék például három szemhéjjal rendelkeznek, amelyek közül kettő átlátszó, így még homokvihar közben is láthatnak.

A mélytengeren, ahol a nap fénye soha nem jut le, az állatok saját fényforrásokat fejlesztettek ki. A biolumineszcencia nemcsak kommunikációra szolgál, hanem a látás segítésére is.

Egyes mélytengeri halak rendelkeznek speciális „reflektorokkal", amelyek összegyűjtik és irányítják a saját fényüket. Mások pedig olyan érzékeny szemekkel rendelkeznek, hogy képesek észlelni a leggyengébb fényt is.

Az állatok látásának kutatása folyamatosan fejlődik, és új felfedezések születnek. A modern technológia lehetővé teszi számunkra, hogy egyre mélyebben megértsük ezeket a bonyolult rendszereket.

Az állatok vizuális rendszereinek tanulmányozása inspirációt ad a technológiai fejlesztésekhez. A kamerák, szenzorok és mesterséges intelligencia fejlesztésében gyakran használunk fel állati látásból származó ötleteket.

Forrás: Allatmagazin.hu

***

A repülő kígyók csodája

Ezek a különleges hüllők anélkül siklanak a fák között, hogy akár egyetlen tolluk is lenne. Mozgásuk láttán a fizika törvényei szinte csodát tesznek: testük kígyózik, majd siklik a levegőben. Mindeközben látszólag semmi sem tartja őket.

Ezek a kígyók a klasszikus értelemben nem „repülnek" – inkább siklanak. Akár 30 métert is megtehetnek egyetlen ugrással.

A fő attrakciónak számító fajok – például a Chrysopelea nem tagjai – Délkelet-Ázsiában őshonosak, ahol sűrű erdők és ligetek adnak nekik otthont.

A természetfilmesek gyakran örökítik meg a pillanatot, amikor a kígyó egyszerűen „elrugaszkodik" egy ágról. Ezután testét ellapítva a levegőben sodródik – mintha a gravitációt is figyelmen kívül hagyná.

Rendszerint a lombok között mozogva, egyik fáról a másikra vándorol, gyakran meglepve a szemlélődőket. A mozgásának kecsessége, sebeséggel párosuló mutatványai valóban egyedülállóak az állatvilágban.

Bár elsőre hihetetlennek tűnik, ezek a siklások nagyon is jól megmagyarázhatók, és a természeti szelekció eredményeképpen jelentek meg.

A repülő kígyókat sokszor félreértik, hiszen külsejük alapján veszélyesnek is tűnhetnek. Valójában azonban az emberekkel szemben legtöbbször teljesen ártalmatlanok. Ez a fajcsoport tehát nem csak mozgásával, de az őt körülvevő legendákkal is színesíti a trópusi élővilágot.

Elsősorban Délkelet-Ázsiában terjedtek el, ahol a sűrű, magas fák alkotta esőerdőkben élnek. Ezek a környezetek ideálisak a fakoronák közötti sikláshoz, hiszen az ágak között való gyors és energiatakarékos mozgás óriási túlélési előny.

Csak azokon a helyeken élnek, ahol mozgásuknak van értelme. Ha a lombok túl messze vannak, vagy nincsenek fák, a siklás nem ad túlélési előnyt. Éppen ezért főleg olyan trópusi, vagy szubtrópusi övezetekben találkozhatunk velük, ahol buja növényzet biztosítja a szükséges magaslatokat.

Változatos élőhelyeik ellenére mindegyik repülő kígyófaj alkalmazkodott a helyi élővilághoz, és bámulatosan kihasználják környezetük adottságait.

Annak ellenére, hogy testük hosszúkás és szárnyak nélküli, képesek különleges módon ellapítani magukat. Mielőtt elrugaszkodnának, izmaikat megfeszítik, és bordáikat oldalirányban kitágítják.

A siklókígyók mozgása tudományos szempontból igazi csemege: testük „C” alakban hajlik, majd sebesen „S” formát vesz fel, ahogy a levegőben sodródnak. Ez a mozdulatsor jelentősen befolyásolja, hogy milyen messze és milyen pontosan tudnak landolni.

Tudósok modellezték, hogyan képes egy apró, szárnyatlan állat akár harminc méteren keresztül is a levegőben maradni. A kígyók a levegőben hullámzó mozgásukkal légörvényeket keltenek, melyek stabilizálják a repülési pályát. Ez teszi lehetővé, hogy a vártnál sokkal hosszabb és irányítottabb siklásra legyenek képesek.

A repülő kígyók nem csupán a látványos mutatványaik miatt különlegesek – viselkedésükben is sok érdekesség rejlik. Siklásukat elsősorban ragadozók elől való menekülésekor vagy élelem keresésekor alkalmazzák. Az ágak között cikázva kevesebb eséllyel esnek áldozatul földi ragadozónak.

A kutatók nagy sebességű kamerák segítségével rögzítették a kígyók sikló mozgását, elemezték a légörvényeket és a test hullámzását. Számítógépes szimulációkkal feltárták, hogy a kígyók siklása mennyire

összetett: nem csak a test ellapítása, hanem a levegőben végzett hullámzó mozgás is kulcsfontosságú.

A modellek azt is igazolták, hogy a siklás nem véletlen műve: minden egyes mozdulat precíz, öröklött program szerint zajlik, ami a természetben sok-sok generáció alatt tökéletesedett.

Az ősi mesékben a repülő kígyó gyakran kapcsolódik az ég és föld közötti közvetítéshez, a bölcsesség és a varázserő szimbólumaként jelenik meg. Egyes mitológiák szerint a “levegőben úszó sárkány” vagy „szellem kígyó” formájában segíti vagy épp próbára teszi az embereket.

Forrás: Allatmagazin.hu

***

Óriási siker egy tinédzser találmánya – olyan problémára talált megoldást, ami sokakat érint

Juan Sebastián Ávila Pérez még csak 14 éves, de már egy nemzetközi környezetvédelmi díj dobogósa. A kolumbiai fiú olyan hordozható eszközön dolgozik, amely a madarak hangját rezgéssé alakítja. Így azok is megtapasztalhatják a madármegfigyelés egyik legfontosabb élményét, akik nem hallják az éneket. „A befogadás szárnyai nevű projekt „ egy egyszerű kérdésből indult: miért lenne a természet egy része elérhetetlen valaki számára csak azért, mert siket?

Juan Sebastián Ávila Pérez a kolumbiai Neivában él, és már gyerekként komolyan érdeklődött a madarak és a természetvédelem iránt. Körülbelül öt évvel ezelőtt indította el első közösségi kampányát Kolumbia madárvilágának védelméért. Azóta tartott ismeretterjesztő foglalkozásokat, előadásokat, szervezett faültetést és szemétszedési akciókat is. A terepi programok közben azonban feltűnt neki valami… és igazából innen indul a sztorija.

A madármegfigyelés nem kizárólag arról szól, hogy valaki távcsővel észreveszi az állatot az ágak között.

Sok faj jelenlétére először éppen a hangja hívja fel a figyelmet. Egy madár akár teljesen rejtve is maradhat a lombok között, miközben a hívóhangja vagy éneke alapján már azonosítható.

Juan Sebastián azt tapasztalta, hogy ez komoly akadályt jelenthet a siket gyerekek számára, akik így a madármegfigyelés fontos részéből kimaradhatnak.

Ebből született meg 2025-ben magyarul nagyjából „A befogadás szárnyai „nevű projekt.

A madárhangból rezgés lesz a karon

A fiatal feltaláló egyik iskolai tanárával kezdett el dolgozni az első prototípuson. Az eszköz úgynevezett vibrotaktilis technológiát használ. Egy külső vevő érzékeli a madarak hangját, majd annak akusztikai jellemzőit fizikai rezgésekké alakítja. A lényeg nem pusztán az, hogy minden hangra megremegjen az eszköz.

Mivel a különböző madárfajok hangjának frekvenciája és mintázata eltérő, a készülék is különböző rezgésmintákat hoz létre. Így az elképzelés szerint a használó idővel nemcsak azt érezheti, hogy megszólalt valamilyen madár, hanem a rezgés alapján különbséget is tehet egyes madárhangok között. A visszajelzés a karon érzékelhető.

A prototípus már működik, de még fejlesztik

A projekt már túljutott az első műszaki működőképességet igazoló, úgynevezett proof-of-concept szakaszon. Juan Sebastián azonban tovább dolgozik rajta.

Az egyik legfontosabb cél, hogy az eszköz kisebb és könnyebb legyen, rendezettebb kábelezést kapjon, és kényelmesebben viselhető legyen a karon. A fejlesztés azért sem volt egyszerű, mert korlátozott anyagi lehetőségekből dolgoztak. Ráadásul az egyes alkatrészek beszerzése is nehézséget okozott.

A szervezet azt is írja, hogy Juan Sebastián már helyi siket fiatalokkal végez terepi próbákat.

Az ötlet nem állt meg a látványos prototípus szintjén: azt is vizsgálják, hogyan működik valódi madármegfigyelési helyzetekben.

Már kilencéves kora körül természetvédelmi programokat szervezett

A találmány azért is figyelemre méltó, mert nem egy egyszeri iskolai projektről van szó. Juan Sebastián már évekkel korábban madárvédelmi kampányt kezdett. Ismeretterjesztő anyagokat készített, közösségi programokat tartott. Emellett QR-kódokkal ellátott információs pontokat is létrehozott, amelyek segítségével a kirándulók őshonos madárfajokról tudhattak meg többet.

Az elején még azzal is meg kellett küzdenie, hogy felnőttek túl fiatalnak tartották ahhoz, hogy a biodiverzitásról tanítson másokat.

Később azonban nemzetközi rendezvényekig jutott: részt vett többek között a Kolumbiában megrendezett ENSZ Biodiverzitási Konferencián, a COP16-on, és madárvédelmi munkájával külföldi szakmai eseményeken is megjelent.

Több száz pályázó közül lett díjazott

Az Alas de Inclusión 2026-ban nemzetközi elismerést is hozott számára. Juan Sebastián harmadik helyezést ért el a 2026-os International Young Eco-Hero Awards díjon a fiatalabb korosztályban. A díjat az amerikai

Action For Nature nonprofit szervezet adja olyan 8–16 éves fiataloknak, akik saját környezetvédelmi projektet valósítottak meg.

A 2026-os versenyre 476 pályázat érkezett 50 országból. Végül 16, tíz és tizenhat év közötti fiatalt választottak díjazottnak. Juan Sebastián a technológiai innovációt és a közösségi szerepvállalást összekapcsoló projektjével került közéjük.

Forrás: Nlc.hu

***

Öt ország osztozik rajta, mégis teljesen eltűnhet a világ legnagyobb tava

Egy új tanulmány szerint a folyók elterelése, a gátépítések és az összehangolatlan vízgazdálkodás egy veszélyes ökológiai fordulóponthoz sodorja a Kaszpi-tengert. Ennek következményei a természet mellett a gazdaságot és a nemzetközi kereskedelmet is súlyosan érinthetik.

A világ számos nagy tava áll egyre komolyabb környezeti nyomás alatt. A klímaváltozás, a növekvő vízigény, a folyók szabályozása és az intenzív gazdasági tevékenység együttesen olyan változásokat idéz elő, amelyek hosszú távon akár teljes ökoszisztémák összeomlásához is vezethetnek. A közvélemény hajlamos ezeket a globális felmelegedéssel magyarázni. Ám egyre több kutatás mutat rá arra, hogy az ember közvetlen beavatkozása sok esetben legalább akkora szerepet játszik a természeti rendszerek átalakulásában.

A Föld legnagyobb tava, a Kaszpi-tenger soha nem látott ütemben zsugorodik. Ennek elsődleges oka nem a csökkenő csapadék, hanem sokkal inkább az emberi vízgazdálkodás és a térség politikai megosztottsága. Az új kutatás arra a következtetésre jutott, hogy a vízszint csökkenése ma már egyre inkább az emberi felelőtlenség és döntések következménye.

A kutatók műholdas megfigyeléseket és a Kaszpi-tenger mind az öt part menti államából – Iránból, Oroszországból, Türkmenisztánból, Azerbajdzsánból és Kazahsztánból – származó vízrajzi adatokat elemeztek. Az eredmények azt mutatták, hogy az elmúlt harminc év során jelentősen csökkent a tengerbe érkező folyóvizek mennyisége. Erről pedig csakis mi tehetünk. Vagy legalábbis nagyrészt.

A kutatás egyik legfontosabb megállapítása, hogy a vízhiány elsődleges oka nem a kevesebb csapadék. Cáfolja azt a széles körben elterjedt elképzelést, amely szerint a Kaszpi-tenger zsugorodását kizárólag a klímaváltozás okozza.

A klímaváltozás fontos tényező. Emellett a kutatók azt is megerősítették, hogy a térség felmelegedése miatt jelentősen nőtt a párolgás mértéke a Kaszpi-tenger felszínén. Számításaik szerint azonban a kilencvenes évek közepe óta bekövetkezett vízveszteségnek mindössze körülbelül 40 százaléka magyarázható a fokozott párolgással. A fennmaradó rész döntően az emberi tevékenység következménye.

Ennek ékes példája az is, hogy a Kaszpi-tenger legfontosabb táplálója, a Volga folyó évtizedek óta intenzív emberi beavatkozások alatt áll. A folyó mentén számos gát, víztározó és öntözőrendszer épült. Közben a vizet ipari célokra és a belvízi hajózás kiszolgálására is nagy mennyiségben használják fel. A természet kizsákmányolása alapvetően átalakította a folyó természetes vízjárását. Így az a vízmennyiség, amely korábban akadálytalanul eljutott a Kaszpi-tengerbe, ma egyre nagyobb arányban marad vissza a folyó felsőbb szakaszain. A leggyorsabb változás az északi, sekély vizű medencében figyelhető meg. Ez azért is különösen aggasztó, mert itt találhatók a halállomány szempontjából kulcsfontosságú ívóhelyek, kiterjedt vizes élőhelyek és számos vonuló madár pihenőterülete. A víz visszahúzódásával párhuzamosan az ökológiai problémák is súlyosbodnak, azaz a Kaszpi-tenger vize egyre melegebbé, sekélyebbé és tápanyagokban gazdagabbá válik.

A térség Európa és Ázsia egyik legfontosabb energia- és kereskedelmi csomópontja. A folyamatos vízszintcsökkenés veszélyezteti a kikötőket, a hajózási útvonalakat és a part menti infrastruktúrát is. A sekélyebb víz miatt csökken a hajók rakománykapacitása, miközben nőnek a szállítási költségek.

A Kaszpi-tengert öt olyan állam veszi körül, amelyek eltérő stratégiai érdekekkel, különböző irányítási rendszerekkel és gyakran átláthatatlan vízgazdálkodással rendelkeznek.

Léteznek regionális együttműködési megállapodások. Ám továbbra sincs olyan átfogó és kikényszeríthető rendszer, amely szabályozná a vízkészletek elosztását, az egységes vízrajzi megfigyeléseket vagy az ökológiai védelem összehangolását.

A kormányok gyakran inkább a klímaváltozásra helyezik a hangsúlyt, mert így a felelősség külső tényezőkre hárítható.

A Kaszpi-tenger története ennél jóval összetettebb. A folyókat mesterségesen szabályozták, a vízkészleteket elterelték. A vizes élőhelyek leromlottak, a szennyezés elleni fellépés sokáig gyenge maradt. Eközben az olaj- és gázipar folyamatosan terjeszkedett, a környezetvédelmi biztosítékok pedig nem tartottak lépést a gazdasági fejlődéssel.

A kutatás szerint a legnagyobb veszély már nem pusztán az, hogy tovább zsugorodik a Kaszpi-tenger. Sokkal inkább az, hogy olyan ökológiai küszöbértékeket léphet át, amelyek után a helyreállítás rendkívül nehézzé vagy akár lehetetlenné válik.

Erre szolgál intő példaként az Aral-tó is, amely egykoron a világ negyedik legnagyobb tava volt. Összeomlása megmutatta, milyen gyorsan indulhat be egy önmagát erősítő negatív folyamat. A kiszáradó tómederből porviharok indulnak ki. Összeomlik a halászat, nő a víz sótartalma. Drasztikusan csökken a biológiai sokféleség, megváltozik a helyi éghajlat, és végül a tó köré épült gazdasági rendszer is szétesik.

A Kaszpi-tenger szerencsére még nem jutott el erre a pontra, de a figyelmeztető jelek egyre nyilvánvalóbbak. Esély továbbra is van arra, hogy lassítsák a kedvezőtlen folyamatokat. Ehhez azonban hosszú távú regionális együttműködésre lenne szükség.

Szükség lenne arra is, hogy a Kaszpi-tengert ne csupán energiafolyosóként vagy kereskedelmi útvonalként kezeljék, hanem egy rendkívül érzékeny és sérülékeny vízi ökoszisztémaként.

Forrás: Index.hu/tudomany

***

10 tény az egyiptomi piramisokról

1. Egyiptomban több mint 130 piramist tartanak nyilván. Az első, Dzsószer fáraó lépcsős temetkezési helye a Kr. e. 27. században épült meg. A legutolsó piramisépítő a Kr. e. 16. században élt I. Jahmesz volt.

2. Egy elmélet szerint a piramisok építésénél használt óriási kőtömbök mozgatása érdekében felvizezték az azokat szállító szán előtt a homokot. Egy másik teória szerint pedig farudak segítségével görgették a köveket.

3. A piramisokat fehér, csiszolt mészkővel fedték be. A kövek többsége az évezredek során leesett vagy elhordták a területet később elfoglaló arabok, akik többek között mecsetépítéshez használták fel.

4. A piramisokat a közhiedelemmel ellentétben nem rabszolgák, hanem fizetett munkások építették.

5. Kheopsz (Hufu) fáraó piramisa, a gízai nagy piramis épült a legkorábban az ókori világ hét csodája közül. Mégis ez az egyetlen, amely mindmáig fennmaradt.

6. A 2,3 millió kőtömbből álló Kheopsz-piramis közel 6 millió tonnát nyom. Ha valóban 20 év alatt épült fel, a munkásoknak naponta 800 tonnányi kőtömböt kellett a megfelelő helyre tenniük.

7. A Kheopsz-piramis legnagyobb, a „Király kamrájában” található, 25-80 tonnás gránittömbjeit a több mint 800 km-re délre található Asszuánból szállították át.

8. Az eredetileg 146,5 méter magas Kheopsz-piramis több mint 3800 évig, a 160 méteres lincolni katedrális 1311-ben történő felavatásáig a legmagasabb építmény volt a Földön.

9. Az egyiptológusok számítása szerint állandó jelleggel 4 ezer munkás dolgozott a gízai nagy piramis felépítésén. Az építkezés bizonyos fázisaiban akár 20-25 ezer fő is kivette részét a munkálatokból.

10. Egyes számítások szerint a gízai nagy piramis dolgozóinak 11 marha és 37 bárány vagy kecske húsára volt szüksége a napi proteinbevitel biztosításához.

Forrás: Mult-kor.hu

***

10 érdekesség a vasút történetéből

1. 1825. szeptember 27-én nyitották meg a világon az első közforgalmú, menetrendszerű vasutat Angliában, Stockton és Darlington között. A 14 kilométeres vonalon elsőként George Stephenson gőzmozdonya, a Locomotion haladt végig, utasokkal és szénnel megrakott szerelvényt vontatva. A gőzmozdony óránként 24 kilométeres csúcssebességre volt képes.

2. A vonat megjelenése előtt a briteknél nem azonos módon mérték az időt: Bristol például 10 percet késett a greenwichi középidőhöz képest. A vonat megjelenése után szükség volt az egységesítésre. Ám csak 1855-re tért át a települések nagy része a GMT-re.

3. A londoni parlamentben az 1820-as években a személyek vasúti szállításáról szóló vitában a gőzmozdony ellen olyan érvek is elhangzottak, miszerint az emberek bele fognak őrülni a 10 mérföldes sebességbe.

4. Az első amerikai gőzmozdony, a Tom Thumb 1830-ban elveszített egy ló vontatta kocsikkal szembeni versenyt. A műszaki hiba okozta kudarc ellenére a vonat innentől kezdve az amerikai piacra is betört. Az USA-ban a vasútvonalak hossza 1916-ban érte el a csúcspontot: 250 ezer mérföldnyi (400 ezer km) vasútvonal szelte át Amerikát. Ez nagyobb, mint a Föld és a Hold közötti távolság.

5. George Pullman kényelmes vagonjai borsos áruk miatt sokáig nem érdekelték a vonattársaságokat. Miután 1865-ben Abraham Lincoln holttestét többek között egy Pullman-kocsival felszerelt vonat szállította

szerte az USA-ban, az üzlet is beindult. Pullman arról is ismertté vált, hogy a magáncégek körében az ő vállalatánál dolgozott a legtöbb fekete a polgárháború utáni időszakban.

6. Charles Dickens 1865-ben túlélt egy vonatbalesetet. A munkások elnézték a menetrendet és az írót, valamint szeretőjét és annak anyját szállító vonat Staplehurst közelében a hiányzó sínrészletek miatt kisodródott, és egy völgyben landolt. 10 ember meghalt, 49 pedig megsérült. Az író a túlélők között volt.

7. 1869. április 28-án a Utah és Kalifornia közötti vasútvonal, a Central Pacific Railroad építésénél dolgozó ír és kínai munkások egy nap alatt 10 mérföld (16 km) sínt fektettek le, ami hatalmas rekordnak bizonyult.

8. 1890-ben Luke Livingston Macassey mérnök a skóciai Stanraer és az írországi (ma Észak-Írország fővárosa) Belfast között víz alatti vasútvonalat tervezett a közlekedés meggyorsítása érdekében. A tervvel komolyan számoltak, de végül nem valósult meg.

9. 1907-ben Jesús García vasúti fékező a saját élete feláldozása árán megmentette Nacozari mexikói település életét. Egy dinamittal megpakolt, égő vonatot a várostól hat kilométerre vezetett, ahol a szerelvény végül felrobbant.

10. 1938-ban az A4-es osztályba tartozó, angol Mallard nevű lokomotív 202,8 km/h-s sebességgel száguldott. Ez a gőzmozdonyok között mindmáig rekord.

Forrás: Mult-kor.hu

***

KEDVENC RECEPTJEIM

Rovatunk következő finomsága: a rózsafánk.

Hozzávalók:

- 25 dkg liszt;
  3 dkg vaj;
- 2 tojássárgája;
- 0,5 dkg élesztő (kevés tejben feloldva);
- kevés só;
- 1 kávéskanál cukor;
- 1 evőkanál tejföl;
- kevés rum.

Elkészítése:

Az összetevőket gondosan összegyúrjuk, majd fél órán át pihentetjük. Utána kinyújtjuk olyan vékonyra, amennyire a tészta engedi.

Fogunk három, különböző méretű poharat vagy pogácsaszaggatót, és különböző méretű tésztadarabokat szaggatunk velük.

Ezt a három különböző méretű, kiszaggatott tésztát egymás tetejére helyezzük.

A szélét két-három helyen megvágjuk és a közepét benyomjuk.

Azáltal, hogy a közepét benyomtuk, széle felkunkorodik, és úgy néz ki, mint a rózsa.

Kisütése forró olajban történik. Ebbe fejjel lefelé rakjuk bele a fánkokat. Ha megsül, magától megfordul; ha mégsem, akkor „segítsünk” neki a fordulásnál.

Ha kisült, kiszedjük a forró olajból, porcukorral megszórva, melegen tálaljuk.

Ezzel a finomságunk elkészült, jó étvágyat kívánok hozzá!

***

A HÓNAP VERSE

Juhász Gyula: Október

A fény arannyal öntözi még
A szőke akác levelét,
De ez a fény, megérzem én,
Már októberi fény.
Az alkony lila fátyla alatt
Tarka tehenek hada halad,
Vígan elbődül, hisz haza tart,
De ez már őszi csapat.
A kertben tarkán égő színek,
Virágok, dúsan vérző szívek,
Rajtuk az este harmata ring,
De ez már őszi pompa mind.
Fényt, krizantémet, dalt, harmatot
Lelkemben vígan elringatok,
Megszépül lassan, ami rég volt,
De ez már októberi égbolt!

Siketvakok Országos Egyesülete

HungarianDeafblindAssociation

Székhely: 1146 Budapest, Ajtósi Dürer sor 39.
Levelezési cím: 1089 Budapest, Korányi Sándor u. 30.
Telefon: 06-1/209-5829
E-mail: siketvak@siketvak.hu
Adószám: 18061031-1-42

Összeállította, szerkesztette: Taskovics Adél